

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **Ing. E. K.**, bývajúceho v N., zastúpeného advokátskou kanceláriou A., s.r.o. so sídlom v N., proti žalovanej **A., a.s.** so sídlom v B., IČO: X., o zaplataenie 4 156,60 € s príslušenstvom, vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 15 C 170/2003, na dovolanie žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 9. novembra 2011 sp. zn. 4 Co 184/2011, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky **z r u š u j e** výrok rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 9. novembra 2011 sp. zn. 4 Co 184/2011, ktorým napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku o príslušenstve pohľadávky zmenil tak, že žalobu zamietol.

Vec v rozsahu zrušenia vracia Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Bratislava I rozsudkom z 27. januára 2011 č.k. 15 C 170/2003-173 zastavil konanie v časti o zaplataenie istiny 4 156,60 €, žalovanú zaviazal zaplatiť žalobcovi do 3 dní úrok z omeškania vo výške 16% ročne zo sumy 2 951 € od 1. novembra 2002 do 22. februára 2006, úrok z omeškania vo výške 16% ročne zo sumy 318,92 € od 23. februára 2006 do 23. januára 2001 a v rovnakej lehote mu nahradiť trovy konania 207,79 € a trovy právneho zastúpenia 2 036,19 €. Zároveň rozhodol o náhrade trov štátu s tým, že tieto trovy je povinný zaplatiť žalobca vo výške 39,58 € a žalovaná vo výške 241,74 €. Vychádzal z toho, že žalobca bol 11. augusta 2002 účastníkom dopravnej nehody, pri ktorej bolo jeho motorové vozidlo zn. O. EVČ: N. poškodené zavinením MUDr. V. Z.,

vodičky motorového vozidla zn. O. EVČ: N.. Žalobca oznámil dopravnú nehodu polícii 12. augusta 2002, MUDr. V. Z. podala žalovanej 16. augusta 2002 oznámenie o poistnej udalosti. Žalovaná listom z 2. októbra 2002 žalobcovi oznámila, že opísaný priebeh nehodového deja nezodpovedá rozsahu poškodenia motorového vozidla žalobcu, preto spis odložila ako bezpredmetný, na základe námietok žalobcu mu ale 21. októbra 2002 oznámila, že pristúpila k prehodnoteniu poistnej udalosti. Žalovaná 23. februára 2006 zaplatila žalobcovi 79 294 Sk (2 632,08 €) a 24. januára 2011 sumu 318,92 €. Žalobca vzhľadom na tieto plnenia žalovanej a tiež so zreteľom na výsledky dokazovania znaleckým posudkom vzal žalobu späť vo výške 1 524,52 €. V priebehu konania Okresný súd Bratislava I uznesením z 12. decembra 2006 č.k. 15 C 170/2003-74 konanie zastavil v časti týkajúcej sa úroku z omeškania vo výške 13% ročne a so zreteľom na účinné späťvzatie žaloby v časti istiny 125 221,60 Sk zastavil konanie podľa § 96 ods. 1 O.s.p. Žalobca 27. januára 2011 so súhlasom súdu zmenil petit žaloby s tým, že žiadal, aby mu súd priznal úrok z omeškania vo výške 16% ročne zo sumy 2 951 € od 1. novembra 2002 do 22. februára 2006 a úrok z omeškania vo výške 16% ročne zo sumy 318,92 € od 23. februára 2006 do 23. januára 2011. Súd prvého stupňa považoval za nesporné, že žalovaná zaplatila žalobcovi titulom náhrady škody (§ 422 ods. 1 a § 433 Občianskeho zákonníka) 2 632,08 € a potom 318,92 €, čím uznala splnenie predpokladov pre náhradu škody. Predmetom konania zostalo už len zaplatenie príslušenstva požadovaného žalobcom. V zmysle § 11 ods. 5 zákona č. 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom v čase vzniku poistnej udalosti (ďalej len „zákon č. 381/2001 Z.z.“) bola žalovaná povinná plniť žalobcovi do 15 dní od ukončenia prešetrenia poistnej udalosti. Žalovaná ale túto povinnosť nesplnila a dňom 30. októbra 2002 sa dostala do omeškania s plnením peňažného dlhu (§ 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka) vo výške 2 951 €. Súd preto priznal žalobcovi úrok z omeškania vo výške určenej podľa § 3 nariadenia vlády č. 87/1995 Zb. ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia Občianskeho zákonníka. Vzhľadom na to, že žalobca žiadal priznať úrok z omeškania od neskoršieho dátumu (od 1. novembra 2002), priznal mu súd toto príslušenstvo v zmysle jeho návrhu. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 3 a § 148 ods. 1 O.s.p.

Výrok uvedeného rozsudku, ktorým bolo žalobe vyhovené, a tiež výrok, ktorým bolo rozhodnuté o trovách konania, napadla žalovaná odvolaním. Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 9. novembra 2011 sp. zn. 4 Co 184/2011 napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku o príslušenstve pohľadávky zmenil tak, že žalobu zamietol. V časti

týkajúcej sa trov konania, ako aj náhrady trov konania štátu rozsudok súdu prvého stupňa zrušil a vec vrátil prvostupňovému súdu na ďalšie konanie. Odvolací súd poukázal na § 822 a 823 Občianskeho zákonníka, citoval ustanovenia § 4 ods. 2 písm. b/, § 11 ods. 5 a § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z.z. a uviedol, že záväzok poisťovne nahradiť poškodenému škodu je záväzkom voči poistenému, teda nie voči poškodenému, s ktorým poisťovňa ani nie je v právnom vzťahu z povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu. Právo poškodeného uplatniť svoj nárok voči poisťovateľovi je osobitným právom vyplývajúcim z § 15 ods. 1 zákona č. 381/2002 Z.z. Nevyhnutným predpokladom povinnosti poisťovateľa nahradiť poškodenému škodu za poisteného škodcu je, že poistený je povinný plniť. Pokiaľ nebolo právoplatne rozhodnuté o tom, v akom rozsahu škodca za škodu zodpovedá, a ani sa nedosiahla dohoda medzi poisťovateľom a poškodeným o tom, v akej výške poisťovateľ zo svojho nahradí poškodenému škodu, nevzniká poškodenému priamy nárok na to, aby mu poisťovateľ plnil. V danom prípade nebolo preukázané, a ani tvrdené, že by právoplatným rozhodnutím súdu bola poškodenému voči škodcovi priznaná náhrada škody. Výsledky vykonaného dokazovania nepotvrdili ani to, že by sa poisťovateľ s poškodeným dohodli na výške náhrady škody. I keď žalovaná zaplatila žalobcovi 2 951 € a potom 318,92 €, nešlo z jej strany o plnenie v zmysle § 11 ods. 5 zákona č. 381/2001 Z.z. Keďže žalovaná plnila žalobcovi skôr, než bolo rozhodnuté o jej povinnosti plniť mu, nedostala sa do omeškania a v dôsledku toho žalobcovi ani nevznikol nárok na úrok z omeškania. O trovách konania rozhodol odvolací súd podľa § 220 O.s.p. s tým, že rozhodnutie o trovách závisí od výsledku konania, ktorý sa rozhodnutím odvolacieho súdu zmenil.

Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie, v ktorom namietol, že mu postupom odvolacieho súdu bola odňatá možnosť konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.) a napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Námietku, že v konaní došlo k procesnej vade konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. odôvodnil tým, že: 1. v danej veci neboli dôvody pre zmenu prvostupňového rozhodnutia a odvolací súd nerozhodol správne, pokiaľ mu nepriznal požadovaný úrok z omeškania, 2. napadnutý rozsudok je nepreskúmateľný. Dovolateľ, vychádzajúc aj z rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len najvyšší súd“) z 27. apríla 2006 sp. zn. 4 Cdo 171/2005, označil za „prekonaný“ právny záver vyjadrený v judikáte R 111/1998 (že nepreskúmateľnosť je len tzv. inou procesnou vadou) a vyslovil názor, že nepreskúmateľnosť rozhodnutia súdu zakladá procesnú vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. [v súvislosti s tým poukázal aj na nález Ústavného súdu

Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) z 12. decembra 2007 sp. zn. I. ÚS 110/07]. Dovoláním uplatnený dovolací dôvod v zmysle § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p. odôvodnil žalobca tým, že rozhodnutím Okresného dopravného inšpektorátu v Nitre z 18. novembra 2002 č. ORP-P-1440-DI-2002, ktorým bola MUDr. V. Z. uložená pokuta 4 000 Sk za spáchaný priestupok vedúci 11. augusta 2002 k predmetnej dopravnej nehode a žalobcovej škode, bol preukázaný nielen právny základ zodpovednosti škodcu za škodu (§ 427 ods. 2 Občianskeho zákonníka), ale tiež vznik poistnej udalosti a dôvod na plnenie poisťovne priamo poškodenému (§ 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z.z.). Poukázal na to, že žalovaná v danom prípade nespochybňovala výšku žalobcovi spôsobenej škody, ale to, že za ňu zodpovedá MUDr. V. Z.. Najskôr nesprávne a nezákonne ukončila šetrenie poistnej udalosti s tým, že priamy nárok žalobcu neuznáva a spis odkladá ako bezpredmetný, po podaní žaloby mu ale poskytla náhradu škody, čím sama uznala, že pôvodné šetrenie bolo nesprávne; zároveň tým sama potvrdila nielen vznik poistnej udalosti a zodpovednosť ňou poisteného škodcu, ale aj právo žalobcu požadovať predmetné plnenie priamo od poisťovateľa. So zreteľom na to je zrejmé, že právne závery, na ktorých založil svoje rozhodnutie odvolací súd, nemajú žiadnu zákonnú oporu. Zo zákona č. 381/2001 Z.z. totiž vyplýva, že poškodený má právo na náhradu škody aj priamo proti poisťovateľovi. Právo poškodeného proti poisťovateľovi nie je podmienené tak, ako uviedol odvolací súd a netýka sa len prípadov, ktoré vypočítal. Tým, že sa žalovaná dostala do omeškania, vzniklo žalobcovi aj právo na úrok z omeškania. Odvolací súd prehliadol ustanovenia § 517 ods. 1 a 2, § 559 ods. 2 a § 563 Občianskeho zákonníka a dospel k neprávnomu záveru, že právo na úrok z omeškania by žalobcovi vzniklo až keby sa žalovaná dostala do omeškania s plnením priznaným žalobcovi právoplatným rozhodnutím súdu alebo vyplývajúcim z dohody poisťovateľa a poškodeného. Odvolací súd teda z tých istých – nesprávnych – dôvodov, so zreteľom na ktoré konštatoval, že žalobcovi nevzniklo priame právo voči poisťovateľovi škodcu na náhradu škody, konštatoval tiež to, že žalobcovi nevzniklo ani právo na príslušenstvo pohľadávky. Dovolateľ vzhľadom na to žiadal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zmeniť (tak, že sa jeho žalobe vyhovie) a priznať mu náhradu trov.

Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu spochybnila včasnosť podania dovolania a uviedla, že žalobca opisuje, ako boli porušené jeho práva, pričom ale neuvádza, ako hrubo porušil svoje zákonné povinnosti. Dopravnú nehodu oznámil polícii až na druhý deň, čím sám znemožnil riadne vyšetrenie relevantných okolností nehody. Zdôraznila, že možnosť požadovať úrok z omeškania pri povinnom zmluvnom poistení bola zavedená až zákonom

č. 430/2003 Z.z. – novelou zákona č. 381/2001 Z.z. účinnou od 1. novembra 2003; v danom prípade teda táto možnosť neprichádza do úvahy. Úrok z omeškania podľa § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka mohol žalobca žiadať od MUDr. V. Z., od nej ale náhradu škody nežiadal a ju ani nežaloval. Podľa názoru žalovanej je dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu vecne správne vo všetkých výrokoch a dôvody tohto rozhodnutia zodpovedajú zákonu. So zreteľom na to žiadala dovolanie odmietnuť ako oneskorene podané, resp. zamietnuť ako neopodstatnené.

Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.), reagujúc na námietku žalovanej, že dovolanie bolo podané po uplynutí zákonom stanovenej lehoty, uvádza, že podľa § 240 ods. 1 veta prvá O.s.p. účastník môže podať dovolanie do jedného mesiaca od právoplatnosti rozhodnutia odvolacieho súdu na súde, ktorý rozhodoval v prvom stupni. V zmysle § 243c O.s.p. pre konanie na dovolacom súde platia primerane ustanovenia o konaní pred súdom prvého stupňa. V zmysle § 57 ods. 3 O.s.p. lehota je zachovaná, ak sa posledný deň lehoty urobí úkon na súde alebo podanie odovzdá orgánu, ktorý má povinnosť ho doručiť. Žalovaná správne uvádza, že napadnuté rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť 13. januára 2012, mylí sa však, pokiaľ tvrdí, že dovolanie bolo podané po uplynutí lehoty uvedenej v § 240 ods. 1 veta prvá O.s.p. Zo spisu totiž vyplýva, že žalobca podal dovolanie na pošte 13. februára 2013. Dovolanie teda nebolo podané oneskorene.

Po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.) proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), najvyšší súd bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu v rozsahu podľa § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že dovolacie dôvody sú uplatnené sčasti opodstatnene.

Dovolanie môže účastník podať len z dôvodov taxatívne uvedených v § 241 ods. 2 O.s.p. a odôvodniť ho môže len tým, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

1. Pokiaľ žalobca tvrdí, že v konaní došlo k procesnej vade konania v zmysle § 237 dovolací súd uvádza nasledovné:

Vady konania v zmysle § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. v dovolaní namietané neboli a v dovolacom konaní ani nevyšli najavo.

S prihliadnutím na obsah dovolania sa dovolací súd osobitne zaoberal otázkou, či žalobcovi bola odňatá možnosť pred súdom konať. Odňatím možnosti konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.) sa rozumie procesne nesprávny postup súdu priečiaci sa zákonu alebo inému všeobecne záväznému právnomu predpisu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie procesných oprávnení účastníka občianskeho súdneho konania (napríklad právo zúčastniť sa pojednávania, vyjadrovať sa k veci, k vykonanému dokazovaniu, podávať návrhy a opravné prostriedky).

1.1. Podľa názoru žalobcu odvolací súd nesprávne interpretoval ustanovenie § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z.z. a v nadväznosti na to mu nepriznal požadovaný úrok z omeškania. Z hľadiska obsahového (§ 41 ods. 2 O.s.p.) tu dovolateľ namieta, že napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (k tomu viď tiež ďalej bod 3.). Nesprávne právne posúdenie veci ale nie je procesnou vadou konania (R 54/2012).

1.2. K námietke žalobcu, že k odňatiu jeho možnosti pred súdom konať došlo v dôsledku nepreskúmateľnosti dovolaním napadnutého rozsudku dovolací súd uvádza, že Občiansky súdny poriadok neumožňuje stotožniť vadu konania uvedenú v ustanovení § 237 písm. f/ O.s.p. so súdnym rozhodnutím, ani s jeho odôvodnením. Už v rozhodnutí publikovanom pod R 125/1999 najvyšší súd uviedol, že prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f/ O.s.p. nemožno extenzívne vykladať v súvislosti s postupom súdu vtedy, ak ide o faktickú meritórnú rozhodovaciu činnosť súdu. Pod postupom súdu možno totiž rozumieť len jeho faktickú (ne)činnosť, teda procedúru prejednávania veci (porovnaj tiež rozhodnutie najvyššieho súdu z 10. októbra 2012 sp. zn. 6 Cdo 90/2012, 91/2012), ktorá predchádza vydaniu konečného rozhodnutia a ktorá má za následok znemožnenie realizácie procesných oprávnení účastníka konania a zmarenie možnosti jeho aktívnej účasti na konaní. „Za odňatie možnosti konať pred súdom nemožno považovať rozhodnutie, ako výsledok vecnej rozhodovacej činnosti súdu ...“ (porovnaj uznesenie najvyššieho súdu z 11. júla 2012 sp. zn. 5 Cdo 201/2011). „Postupom súdu“ (§ 237 písm. f/ O.s.p.) sa teda rozumie iba samotný priebeh konania, spôsob vedenia konania či procesu, jednotlivé procesné úkony súdu, jeho faktická činnosť alebo nečinnosť, nie však výsledný rozhodovací akt súdu (produkt konania), úlohou ktorého je vyhodnotiť konanie a podať záväzný názor súdu na prejednávanú vec.

Na základe uznesenia občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu bol v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky (ďalej len „zbierka“) ako judikát R 111/1998 uverejnený rozsudok najvyššieho súdu z 28. augusta 1997 sp. zn. 2 Cdo 5/1997, z ktorého vyplýva, že „konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) aj vtedy, ak odvolací súd svoj právny záver riadne neodôvodnil, takže jeho rozsudok zostal nepreskúmateľný“. Podľa právneho názoru dovolacieho súdu je názor zaujatý v uvedenom judikáte plne opodstatnený aj v prejednávanej veci a dovolací súd ani v danom prípade nemá dôvod odkloniť sa od tohto názoru. Senát najvyššieho súdu, ktorý rozhoduje v tejto veci, pri doterajšom rozhodovaní dosiaľ nikdy (v žiadnej ním prejednávanej veci) nepovažoval uvedený judikát za „prekonaný“ a vždy dôsledne a bezvýnimočne zastával názor, že nepreskúmateľnosť rozhodnutia súdu zakladá (len) tzv. inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p., nie však procesnú vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. (viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 249/2008, 3 Cdo 290/2009, 3 Cdo 138/2010, 3 Cdo 49/2011, 3 Cdo 165/2011, 3 Cdo 84/2012, 3 Cdo 158/2002). Právna kvalifikácia nepreskúmateľnosti rozhodnutia súdu nižšieho stupňa ako dôvodu zakladajúceho (iba) tzv. inú vadu konania pritom vyplýva aj z rozhodnutí ďalších senátov najvyššieho súdu (porovnaj napríklad sp. zn. 1 Cdo 140/2009, 1 Cdo 181/2010, 2 MCdo 18/2008, 2 Cdo 83/2010, 4 Cdo 310/2009, 5 Cdo 290/2008, 5 Cdo 216/2010, 7 Cdo 52/2011 a 7 Cdo 109/2011). Správnosť názoru vec preskúmavajúceho senátu najvyššieho súdu, podľa ktorého nepreskúmateľnosť nezakladá procesnú vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p., potvrdzujú tiež viaceré aktuálne rozhodnutia ústavného súdu. V uznesení z 30. januára 2013 sp. zn. III. ÚS 551/2012 ústavný súd konštatoval, že „sa väčšinovým názorom svojich senátov priklonil k tej judikatúre najvyššieho súdu, ktorá prijala záver, že nedostatok riadneho odôvodnenia rozsudku nezakladá vadu konania podľa § 237 písm. f/ O.s.p., ale len tzv. inú vadu konania podľa § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.“. V inom prípade ústavný súd pri posudzovaní údajného zásahu do ústavných práv účastníka konania vedeného na najvyššom súde pod sp. zn. 3 Cdo 51/2012, rozhodnutie v ktorom spočíva na právnom názore, že nepreskúmateľnosť nie je vadou konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p., v uznesení z 13. februára 2013 sp. zn. II. ÚS 110/2013 konštatoval, že „právny názor, na ktorom je založené namietané uznesenie najvyššieho súdu odmietajúce dovolanie sťažovateľky z dôvodu jeho neprípustnosti, ako aj celé odôvodnenie napadnutého uznesenia najvyššieho súdu sú z ústavného hľadiska akceptovateľné a v okolnostiach danej veci nemohlo dôjsť

k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy ani práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru“. Obdobné závery zaujal ústavný aj v ďalších uzneseniach (vid' napríklad uznesenia z 3. apríla 2012 sp. zn. III. ÚS 148/2012, z 19. apríla 2012 sp. zn. IV. ÚS 208/2012, z 22. marca 2012 sp. zn. IV. ÚS 161/2012, zo 6. júna 2012 sp. zn. I. ÚS 275/2012 a napokon zo 6. februára 2013 sp. zn. I. ÚS 35/2013 a sp. zn. I. ÚS 33/2013.

Pokiaľ sa dovolateľ s poukazom na rozhodnutie najvyššieho súdu z 27. apríla 2006 sp. zn. 4 Cdo 171/2005 stotožňuje s názorom, že „za 'prekonaný' treba považovať názor považujúci nedostatky v odôvodnení súdneho rozhodnutia len za tzv. inú vadu konania R 111/1998“, dovolací súd poukazuje na podstatný rozdiel medzi rozhodnutím nepublikovaným v zbierke (ďalej len „nepublikované rozhodnutie“), a rozhodnutím, ktoré bolo na podklade zákonom určenej procedúry navrhovania a schvaľovania osobitným orgánom najvyššieho súdu uverejnené v zbierke (ďalej len „publikované rozhodnutie“). Pokiaľ nepublikované rozhodnutie najvyššieho súdu vyjadruje (iba) názor členov senátu (resp. väčšiny členov senátu) najvyššieho súdu v individuálne ním prejednávanej veci, názor vyjadrený v publikovanom rozhodnutí je zároveň zovšeobecňujúcim názorom (relevantnej väčšiny) členov kolégia najvyššieho súdu, ktoré vždy tvorí viacero senátov. Názor vyjadrený v nepublikovanom rozhodnutí sa v tomto zmysle prípadne [ak vec prejednávajúci senát dospeje k záveru, že sú pre to splnené podmienky a svoj odlišný názor náležite vysvetlí (lebo inak porušuje právo účastníka súdneho konania na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy – vid' III. ÚS 192/06)] môže odkloniť či odchýliť od názoru vyjadreného v publikovanom rozhodnutí, nemôže ale tento názor „prekonať“. O „prekonaní“ názoru (relevantnom zavŕšení procesu zmeny judikatúry) vyjadreného v publikovanom rozhodnutí možno hovoriť iba vtedy, ak je toto „prekonanie“ výsledkom v zákone predpísaného postupu najvyššieho súdu (§ 21 ods. 3 písm. a/ a b/ a § 22 ods. 1 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov).

Keďže právny názor najvyššieho súdu publikovaný pod R 111/1998 nebol dosiaľ vo vyššie uvedenom zmysle „prekonaný“, nebol ani v preskúmvanej veci daný dôvod pre jeho nezohľadnenie.

Z vyššie uvedených dôvodov (viď 1.1. a 1.2.) dospel najvyšší súd k záveru, že v danom prípade nebola žalobcovi postupom súdov odňatá možnosť pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

2. Dovolací súd, jednak vzhľadom na námietku žalobcu, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu je nepreskúmateľné, jednak vzhľadom na ustanovenie § 242 ods. 1 veta druhá O.s.p. skúmal, či v konaní nedošlo k dovolateľom namietanej tzv. inej vade majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.). O vadu tejto povahy ide tiež v prípade nepreskúmateľnosti rozhodnutia súdu (R 111/1998).

Podľa § 157 ods. 2 O.s.p. v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho a z akých dôvodov sa navrhovateľ (žalobca) domáhal, ako sa vo veci vyjadril odporca (žalovaný), prípadne iný účastník konania, stručne, jasne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal, akými úvahami sa riadil pri hodnotení dôkazov, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil. Súd dbá na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé.

Odôvodnenie rozhodnutia súdu musí stručne a jasne objasniť skutkový a právny základ rozhodnutia. Nemusí však dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Právo na odôvodnenie, ktorého štruktúra je rámcovo upravená v § 157 ods. 2 O.s.p. sa uplatňuje aj v odvolacom konaní (§ 211 O.s.p.). Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu nemá odpovedať na každú námietku alebo argument v odvolaní, ale iba na tie, ktoré majú rozhodujúci význam pre rozhodnutie o odvolaní, zostali sporné alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov prvostupňového rozhodnutia.

Vzhľadom na argumentáciu dovolateľa treba poukázať na rozdiel medzi (na jednej strane) rozhodnutím, ktoré nemá náležitosti predpokladané v § 157 ods. 2 O.s.p. a je z tohto dôvodu nepreskúmateľné a (na druhej strane) rozhodnutím, ktoré tieto náležitosti má, je však vecne nesprávne. Ak súd svoje rozhodnutie dostatočne odôvodní (vysvetlí), rozhodne ale

na základe nesprávnych skutkových alebo právnych záverov, nejde o rozhodnutie nepreskúmateľné.

V preskúmvanej veci prvostupňový aj odvolací súd v odôvodneniach svojich rozhodnutí [ktoré nemožno posudzovať izolovane, lebo prvostupňové a odvolacie konanie z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok (II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08, IV. ÚS 350/09)] uviedli rozhodujúci skutkový stav, primeraným spôsobom opísali priebeh konania, stanoviská oboch procesných strán k prejednávanej veci, výsledky vykonaného dokazovania, úvahy súdov vedúce k záverom, na podklade ktorých rozhodli, a tiež odkazy na ustanovenia právnych predpisov, ktoré aplikovali. Najvyšší súd preto dospel k záveru, že skutkové a právne závery súdov nie sú v danom prípade zjavne neodôvodnené.

Z vyššie uvedeného vyplýva, že v konaní na odvolacom súde nedošlo k tzv. inej procesnej vade vytykanej dovolateľom. Týmto konštatovaním nie je však dotknutá otázka správnosti právnych záverov, na ktorých spočíva rozhodnutie odvolacieho súdu.

3. Žalobca v dovolaní namieta aj to, že napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.).

Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce použil správny právny predpis, ale ho nesprávne interpretoval, alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

V ustanovení § 823 Občianskeho zákonníka je vyjadrený princíp, podľa ktorého právo na náhradu škody, resp. právo na to, aby poisťiteľ (poisťovateľ) uhradil za poisteného škodu, patrí poistenému. Odchýlku od tohto princípu, to znamená „inak“ (napríklad v tom zmysle, že právo na náhradu škody patrí priamo poškodenému) môže ustanoviť len osobitný predpis (porovnaj tiež rozsudok najvyššieho súdu z 23. novembra 2004 sp. zn. 1 Cdo 76/2004).

V danom prípade k dopravnej nehode, pri ktorej mala žalobcovi vzniknúť škoda, došlo 11. augusta 2002, teda za účinnosti zákona č. 381/2001 Z.z., ktorý treba považovať za „osobitný predpis“ v zmysle § 823 Občianskeho zákonníka.

V zmysle § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z.z. (označeného ako „Priamy nárok poškodeného“), správnosť aplikácie ktorého bola v danom prípade z hľadiska dovolacieho prieskumu určujúca, náhradu škody uhrádza poisťovateľ poškodenému. Poškodený je oprávnený uplatniť svoj nárok na náhradu škody priamo proti poisťovateľovi a je povinný tento nárok preukázať. V dôvodovej správe k tomuto ustanoveniu sa medziiným uvádza, že „na rozdiel od doterajšej úpravy, ktorá počítala s priamym nárokom poškodeného proti poisťovateľovi len v štyroch špecifických prípadoch, sa počítala s tým, že poškodený bude mať generálne priamy nárok na náhradu škody proti zodpovednostnému poisťovateľovi (action direct). Táto úprava, ktorú poznajú všetky obdobné právne úpravy v Európe, vychádza zo štrasburgského dohovoru z r. 1959“.

Poisťovateľ vykonávajúci povinné zmluvné poistenie zodpovednosti má pri uplatnení nároku poškodeného na náhradu škody rovnaké právne postavenie ako osoba, ktorá škodu priamo spôsobila. Poškodený môže priamo od neho požadovať na súde alebo mimo neho náhradu škody (porovnaj aj Imrich Fekete, Občiansky zákonník, Eurokodex, 2011, 2. diel, str. 2409). Právo poškodeného na uspokojenie jeho nároku na náhradu škody priamo proti poisťovateľovi (action directe), s ktorým škodca uzavrel poistnú zmluvu, je z tohto dôvodu najvyššou formou ochrany poškodeného. Poškodený nemusí požadovať náhradu škody najskôr od škodcu, môže ho „obísť“ a domáhať sa (aj žalobou podanou v občianskom súdnom konaní) náhrady škody priamo proti poisťovateľovi, je však povinný preukázať svoj nárok, t.j. všetko to, čo by inak bolo povinnosťou poisteného: škodu (§ 4 ods. 2 zákona č. 381/2001 Z.z.), vznik poistnej udalosti (§ 797 ods. 2 Občianskeho zákonníka), príčinnú súvislosť medzi poistnou udalosťou a vznikom škody (§ 5 ods. 1 písm. h/ zákona č. 381/2001 Z.z.), ako aj skutočnosť, že k škode došlo v čase trvania poistenia (§ 4 ods. 3 zákona č. 381/2001 Z.z.).

Odvolačný súd v napadnutom rozsudku vyslovil právny názor, že ak nebolo právoplatne rozhodnuté o tom, v akom rozsahu zodpovedá škodca za škodu a nedosiahla sa dohoda medzi poisťovňou a poškodeným o tom, v akej výške má poisťovňa za poisteného nahradiť škodu,

nevníkol poškodenému priamy nárok podľa § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z.z., ktorý by mohol byť uplatnený samostatnou žalobou proti poisťovateľovi. Dovolací súd konštatuje, že takéto podmienenie vzniku priameho nároku poškodeného proti poisťovateľovi z uvedeného ustanovenia nevyplýva.

Dovolací súd vzhľadom na vyššie uvedené uzatvára, že právne posúdenie veci odvolacím súdom, na ktorom spočíva dovolaním napadnutý rozsudok, nezodpovedá správnej interpretácii § 15 zákona č. 381/2001 Z.z. Žalobca teda opodstatnene namieta, že rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.).

Dovolací súd z týchto dôvodov zrušil dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b O.s.p.).

Najvyšší súd záverom poznamenáva, že sudy nižších stupňov v občianskom súdnom konaní spravidla postupne riešia viacero otázok, pričom z pohľadu konania ako celku ide o reťazec po sebe idúcich otázok (a ich riešení), v ktorom neskôr riešená otázka vychádza z výsledkov riešenia skôr nastolenej otázky. Proces prijímania právnych záverov je v dôsledku toho zároveň aj procesom postupného odmietania prvotných alebo skorších alternatív riešení. Najvyšší súd v dovolacom (prieskumnom) konaní túto postupnosť zohľadňuje a akceptuje; pokiaľ však pri prieskume zistí, že nebola správne vyriešená taká čiastková otázka, ktorá mala kľúčový význam v tom zmysle, že od nej záviselo správne vyriešenie viacerých ďalších otázok následne sa odvíjajúcich od zvoleného riešenia, obmedzí svoj prieskum iba na konštatovanie nesprávnosti riešenia tejto kľúčovej otázky. So zreteľom na to sa dovolací súd aj v danom prípade obmedzil na konštatovanie, že odvolací súd založil svoje rozhodnutie na nesprávnej interpretácii § 15 zákona č. 381/2001 Z.z.; preto ani neskúmal, či žalobca svoj nárok proti poisťovateľovi náležite preukázal a či mu vzniklo právo požadovať úrok z omeškania.

Ak dôjde k zrušeniu napadnutého rozhodnutia, súd, ktorého rozhodnutie bolo zrušené, koná ďalej o veci. Pritom je právny názor súdu, ktorý rozhodoval o dovolaní, záväzný. V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u ě n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 17. októbra 2013

JUDr. Emil F r a n c i s c y, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková